

KAKSI MYYYTTIÄ KAUPUNGISTUMISESTA

FT Matti O. Hannikainen
Helsingin Yliopisto/ Vantaan kaupunki
matti.o.hannikainen@helsinki.fi

Neljä myyttiä:

- Kaupungin ja kaupungistumisen sekasortoiset käsitteet
- Kaupungistumisen typistetty historia
- Kaupunki-politiikattomuus
- Kaupunkien näennäinen merkityksettömyys osana talouspoliittista keskustelua

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Alueet • 2023:10

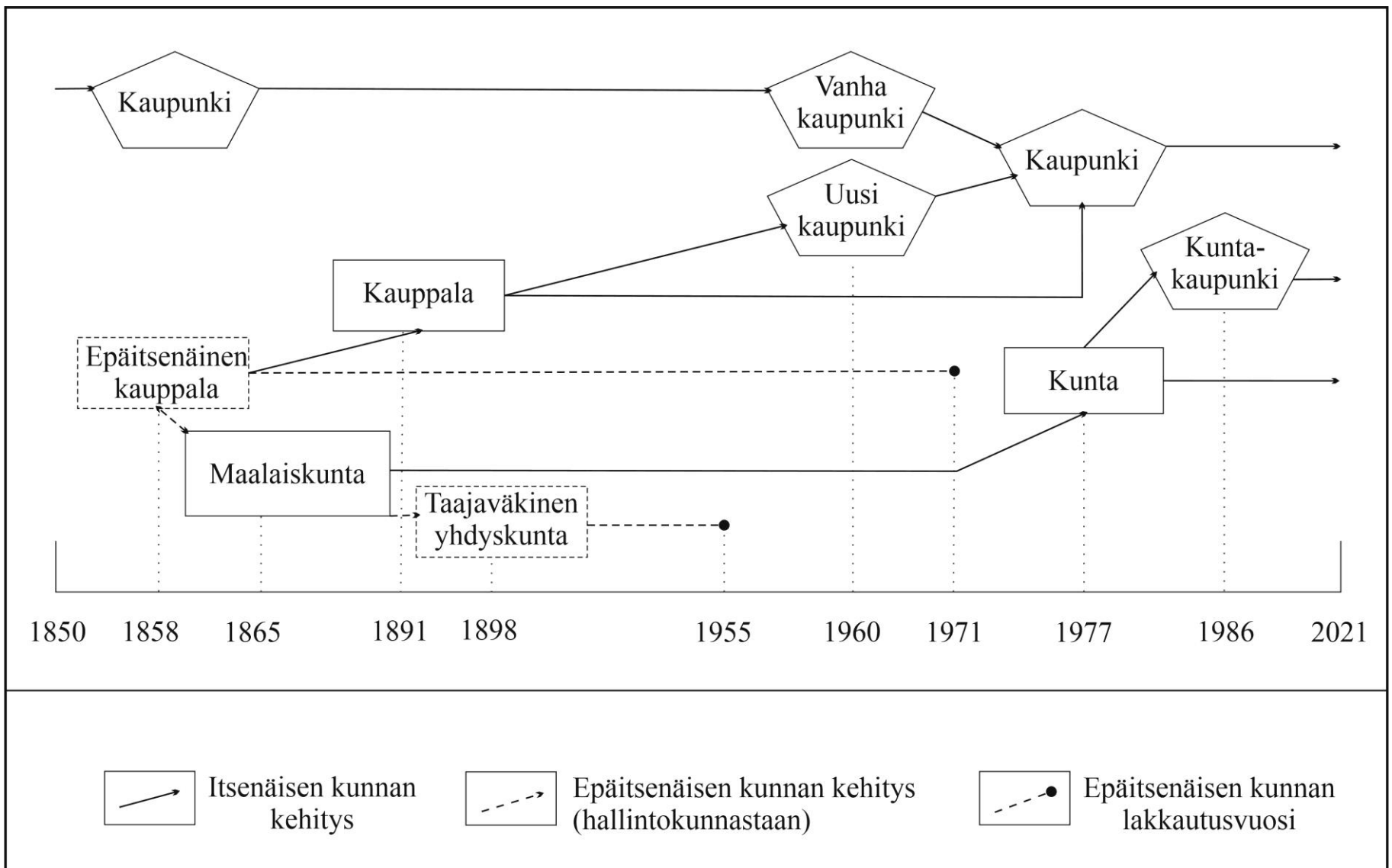
Kaupunkipolitiikan katkenneet polut ja murtuvat myytit

Miten kansalliset, ristikkäiset voimat ovat muokanneet kaupungistumista ja kaupunkipolitiikkaa viimeisen 150 vuoden aikana

MYYYTTI KAUPUNGISTUMISESTA

- Myytti 1: Suomen kaupungistui maaltamuuttona 1960- ja 1970-luvuilla
- Myytti 2: Kaupunkien perustaminen päättyi Lahden kaupungin perustamiseen vuonna 1905
- Kaupungistuminen pitkä muutos, joka on jakautunut useisiin erilaisiin vaiheisiin – kaupunkeja jo paljon ennen ensimmäistä tehdasta
- Kaupungistumisen vuosisata 1870–1970 samalla yhteiskunnallisen rakennemuutoksen aikakausi ei yksin kaupungeissa, vaan kaupungistuvissa yhdyskunnissa

Suomen kunnat 1850-luvulta 2020-luvulle

Vallas, Hannu (1997). Ikaalinen. Museovirasto, Rakennushistorian kuvakokoelma, Hannu Vallaksen kokoelma. RHO40146. (CC by 4.0)

MYYYTI KAUPUNGISTUMISESTA

- Vuosina 1906–1959 kauppalat kaupunkien korvikkeina; niiden väestön tuli erota taloudellisesti samoin kuin sosiaalisesti ja henkisesti maalaiskuntien väestöstä
- Kaupungistuminen näkyi kaupungistuvien yhdyskuntien, kirkonkylien, risteysasemien ja maaseudun teollisuuskeskittymien kasvuna – aikalaiskäsittein ”kaupunkimaistuiivat yhdyskunnat” tilastoitiin virallisesti maaseuduksi
- ”Kaupunkimuodon välttäminen antaa kuitenkin maamme kehitystasteesta väärän kuvan.” (Rieti Itkonen, Kaupunkimuodostuksen esteitä, *Suomen Kunnallislehti* 1927:2, 21–23)

Stenbäck, W. (1930) Väkeä Rovaniemen kauppalan keskustassa juhannusaattona. Museovirasto, Historian kuvakokoelma, Matkailun edistämiskeskuksen kokoelma, HK19731119:853 (CC by 4.0)

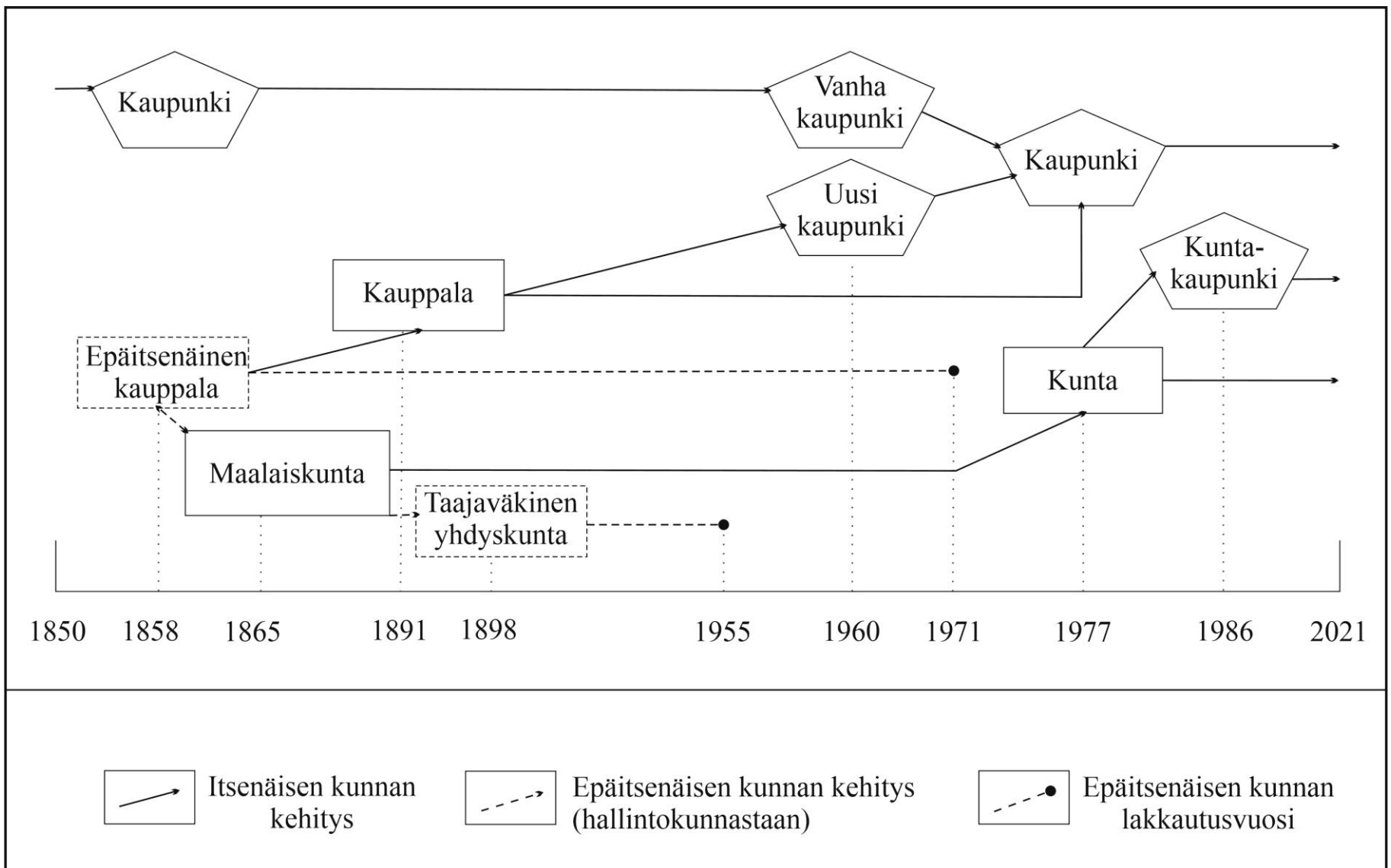

MYYYTI KAUPUNGISTUMISESTA

- Ongelmana Lahti viimeisenä kaupunkina
- Vuosina 1960–77 yhteensä 22 uutta kaupunkia, mitkä olivat toimineet ainakin hetken kauppalana
 - Vantaa 1972–73 kauppalana, kaupungiksi 1.1.1974
- Murroskausi kaupunki ja kuntakeskustelussa 1960-luvulla johti yhtenäiskunnan muodostumiseen

Poutvaara, Matti (1960-luku?) Ilmakuva Kemijärvestä. Museovirasto, Kansatieteen kuvakokoelma, KK5079:39.Kemi.1 (CC by 4.0)

Suomen kunnat 1850-luvulta 2020-luvulle

MURTUNEET MYYTIT

- Vain 1960-luvun jälkeistä aikaa jaksottava tutkimus ei selitä pidemmältä ajalta kehittyviä murroksia ja jo aikaisemmin katkenneita kehityspolkuja – myyttejä
- Suomen viimeiset perustetut kaupungit vasta 1970-luvun puolivälissä
- Suomen kaupungistuminen alkoi jo keskiajalla kiihtyen viimeistään 1870-luvulla
- Nykyisyydestä kumpuavan tulevaisuuden rakentamisen sijaan tulee ymmärtää se, miten nykyisyytemme on todellisuudessa rakentunut
- Historiantutkimus, etenkin sen ymmärtäminen, tärkeä työkalu yhteiskunnallisessa päätöksenteossa

ANTOISAA VUOSIJUHLAA!